

Cerkvena umetelnost.

Lepe misli, lepe nazore (ideale) vtelesiti in vpodobiti tako, da jih človek brž zasledi, spozna, umotvor potem občuduje in se nad njim raduje, srce oblažuje, to je prvi namen slehernej umetelnosti ali umetnji. Tukaj pa velja prvo, da so dotične misli in nazori res lepi in torej vredni umetniškega vtelesenja in vpodobljenja, kar so pa le tedaj, ako so vseskozi resnični in moralični ali pošteni. Laž in hudobija, bodi še toliko izvrstno in mično vpodobljena, ne zasluži prišteta biti pravim umotvorom, zlasti če je tako nastavljena, da umetniški izdelek laž zagovarja in hudobijo menj zaničljivo ali celo občudovanja in posnemanja vredno dela; taki umetniški izdelki so pohujšljive spake, očiten spomin zakrite spridenosti in vse graje vredna zloraba umetnikovih sicer morebiti najizvrstnejših zmožnostij. Da pa umetnik v to nesrečno stranpotje ne zajde, marveč ostane na stezi prave umetelnosti, treba mu je nezmotljive voditeljice, kakoršna je sv. katoliška Cerkva in njena vera v Kristusa, Sina božjega. Sv. katoliška Cerkva je od Boga postavljena in vzdrževana naznaniteljica večnih resnic, nevpogibljiva učiteljica in varhinja večnih postav npravnosti ali morale. Umetnik, ki se nje v teh zadevah trdno drži, ne zgreši nikdar poti prave umetelnosti, marveč pride, ako hoče, še le v svetišče najvišje, najbogatejše, najzaslužljivše, najpopolnejše umetnje, namreč v prekrasno svetišče cerkvene umetelnosti. Tukaj ga sprejme sv. Cerkva točno tako, kakor ljubeznjiva mati svoje mileno deto, ter mu na izbiri razgrne neizmerno bogate zaklade krščanskih lepih misli, krščanskih nazorov. Prvi je Jezus Kristus, boljši Adam, brezkončna lepota v zemeljski prikazni, v človeški podobi. Drugi nazor (ideal) je Marija, mati nebeške lepote. Marija kot hčer, žena in mati v nedopovedljivo krasnem zedinjenju deviške nedolžnosti z materinsko častitljivostjo združuje v sebi vso nježnost cveta zraven bogastva najblaženejšega sadu. Lepa je Marija v skrivnostih svojega bivanja na zemlji, a neizmerno lepša je pa v svoji nebeški krasoti; za svojim Sinom nevsahljiv vir najveličastnejših nazorov za cerkvene umetnike. Najslavniši nemških pesnikov, velikan Goethe, pravi: Marija je neka celó novega kot nazor, posebna prikazen, brez nje nimate nobene umetelnosti, ne Dante-ja, ne Rafael-a, pa ne Dürer-ja. Duhoviti de Maistre pa dostavlja: predkrščanska t. j. paganska umetelnost je slutila nazorno lepoto, jo tudi prekrasno vpodobiti umela, toda krščanska umetelnost zahteva nebeških lepotic in je za njih vtelesenje vstvorila dovolj predpodb; krščanska lepota presega vse druge, krščanski nazori so prav nazori vseh nazorov.

Po tem takem ni več čudno, ako rečemo, da je sv. kat. Cerkva, ta skrbna oznaniteljica nebeških resnic in varhinja nebeških zakladov, postala tudi najskrbniša, najrodovitniša mati in zaščitnica krščanske umetelnosti. To se kaže posebno v njenih

svetiščih, v hišah božjih nove zaveze, okrog najsvetejšega Zakramenta. Kar človeški um lepega izumiti, umetniška dlan in pero izvrstnega izdelati in spisati zamore, to porabi ona v večjo čast božjega bitja, katero v čudežni skrivnosti sredi vernikov prebiva. Z veseljem sprejema tukaj sv. Cerkva krščanske umetnike in jim daje pravico imenovati se prav cerkvene umetnike, zastopnike prave cerkvene umetelnosti. Ta njej služi, ta njej pripomaga ljudi vabiti k spoznanju večnih resnic, k ljubezni in posnembi krščanskih čednostij, k povzdigi duha k nebeškim mislim in željam, k češčenju in proslavljanju trojedinega večnega Boga. Veličastna je torej naloga od sv. Cerkve nastavljena cerkvene umetelnosti! Blaženje človeških src, zveličanje duš, čast božja! In če pogledamo v zgodovino cerkvene umetelnosti, brž poizvemo na svoje največje začudenje in veselje, da je cerkvena umetelnost svojo nalogo srečno in z najsijajnejšim uspehom izvrševala, toda le tam, kder so živeli verni narodi, in tako dolgo, dokler je umetnike navdajalo trdno versko prepričanje, javlajoče se v vsem njihovem mišljenju in delovanju. Verni narodi, verni umetniki so svet napolnili z cerkvenimi stavbami, da vsakdo pred njimi ostrmi; izdelali in ustvorili so najveličastnejše umotive v malariji, muziki, petju, pesništvu, kiparstvu, livarstvu, pletenju itd. Toda brž ko je zavladalo brezverstvo, propala je tudi cerkvena umetelnost. Naša slovenska, naša avstrijska domovina nam daje o tej reči dokazov več kakor dosti.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Kompost ali mešani gnoj.

III. Na dalje je treba govoriti o tem, kako se kompostni kupi narejajo. Predno se začne kup narejati, je treba najprej skrbeti, da se odločene snovi za narejanje komposta priredijo. Potrebovati se more skoraj vsakojaka zemlja, pesek, il, glina, lapor in prst, prstena, laporova ilovica ali glina je vendar najboljša. Te snovi držijo namreč izhlapljive pline ali gaze najbolj nazaj in dajejo po razkrojevanju tudi hranivnih snovi za rastline več, nego kterakoli druga lahka, rahla peščeovina. Za narejanje kompostnega kupa kaže najbolje si na dvorišču pripraven in senčnat kraj izbrati, ki more potem za ves čas kot prostor za kompostni kup služiti. Dostikrat se nahajajo za škodnji ali hlevi prav prikladna mesta. Dno pod kompostnim kupom mora prav trdno biti in vode ne prepuščati, nekoliko vzvišeno, da mu deževnica od strani ne podteka. Pri napravljanju kupa se za podlago precej debela plast prsti položi, ki je lahko $2\frac{1}{2}$ —3 metre široka, z tem je tudi spodnja širina kompostnemu kupu določena. Njegova dolgost se ravna po množini tvarine, ki je za podelanje pri rokah, in pa